

Evidencijski broj / Article ID: 8020813
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Naslovnica

RAZGOVOR: DR. JASNA OMEJEC, NOVA PREDSJEDNICA USTAVNOG SUDA RH

Javnost mora imati potpun uvid u rad Ustavnog suda

4. str.

NOVOSTI

razgovor DR. JASNA OMEJEC, NOVA PREDSEDNICA USTAVNOG

Slika Ustavnog suda

Javnost mora imati potpun i točan uvid u rad Ustavnog suda, na temelju kojeg će onda moći donositi svoje sudove o njemu, bili oni pozitivni ili negativni. To smatram svojom obvezom prema građanima Hrvatske

O sjećanka Jasna Omejec prije deset dana izabrana je za novu predsjednicu Ustavnog suda RH. Nakon Jadranka Crnića, Smiljka Sokola i Petra Klarića, ona je četvrta osoba na mjestu predsjednika Suda od neovisnosti ali i prva žena koja je izabrana za tu časnu dužnost. Sutkinjom Ustavnog suda postala je u prosincu 1999. godine, i to kao najmlađi sudac Ustavnog suda do tada. Nakon osmogodišnje sudačke karijere sada je dobila priliku voditi i najvišu državnu instituciju, koja se brine o ustavnosti zakona i zakonitosti drugih propisa te o zaštiti ljudskih prava. Kao prvu i osnovnu zadaću u svom četverogodišnjem mandatu Jasna Omejec istaknula je vraćanje digniteta Ustavnom sudu. U razgovoru za Glas Slavonije objašnjava kako to misli napraviti.

* U prvom nastupnom govoru kao nova predsjednica Ustavnog suda kazali ste da niste zadovoljni sadašnjim utjecajem i ugledom Ustavnog suda te ste najavili vraćanje ugleda i izgradnju autoriteta naše najviše državne institucije. Logičnim se, dakle, nameće pitanje zašto je, prema Vama, Ustavni sud izgubio ugled.

– Golema je razlika između onoga što je Ustavni sud do sada zbilja učinio i onoga što javnost zna o tome. Štoviše, javnost je Ustavni sud do sada uglavnom upoznivala preko novinarskih komentara o pojedinim sucima Ustavnog suda, najčešće negativno intoniranih. Nasuprot tome, komentari o samom radu i odlukama Ustavnog suda do sada su u najvećem broju slučajeva bili tako šturi da si ih na novinskim stranicama morao tražiti povećalom.

* Iz toga zaključujem da Vam je mišljenje javnosti važno?

– Da. Bojim se da naša javnost ne samo što ne zna dovoljno nego i ono što zna nije prava

slika Ustavnog suda. Tu činjenicu hoću ispraviti, jer javnost mora imati potpun, cjelovit i točan uvid u zadaće i rad Ustavnog suda, na temelju kojeg će onda moći donositi svoje sudove o njemu, bili oni pozitivni ili negativni. To smatram svojom obvezom prema građanima Hrvatske.

* Nije li ipak krivnja na Hrvatskom saboru, koji izabire suce Ustavnog suda među osobama koje dovode do negativne slike Ustavnog suda u cjelini?

– Odgovorila bih Vam protupitanjem: Što raditi onda kad se pojedini izabrani suci Ustavnog suda negativno prikazuju u javnosti, a da slika koja se o njima stvara nema nikakve veze sa stvarnim činjenicama? Svi smo svjedoci da su posljednji izbori za suce Ustavnog suda predloženi javnosti na način koji je doveo do daljnjeg pada ugleda te visoke institucije. Osnovano ili neosnovano? Koga briga!

* Hoćete reći da informacije o sucu Marku Babiću, za kojega se piše da nije platio porez državi, nisu točne?

– Da, upravo to želim reći. O tome sam s njim osobno razgovarala i nema ni jednog razloga da u njegove riječi sumnjam. Nasuprot onome što je prezentirano javnosti, prema njegovim riječima, radi se o poreznom rješenju iz 1998. protiv kojeg je on, tada odvjetnik, podnio žalbu, smatrajući ga u cijelosti nezakonitim. Njegovu je žalbu drugostupansko upravno tijelo usvojilo te je ukinulo prvostupansko rješenje kao nezakonito i vratilo predmet na ponovni postupak. U ponovljenom prvostupanskom postupku doneseno je novo rješenje, protiv kojeg je odvjetnik Babić, u skladu sa svojim ustavnim i zakonskim pravom, podnio žalbu, smatrajući da je i ono nezakonito. Istodobno je zatražio i ishodi odgodu izvršenja tog rješenja do okončanja postupka. Prema

riječima suca Babića, on do danas nije dobio nikakvo rješenje niti bilo kakav drugi akt o toj svojoj žalbi. S njegova aspekta, kao stranke dakle, taj je postupak još uvijek u tijeku. Pitam se što je to odvjetnik Babić pogrešno učinio. Kako nakon svih tih novinskih napisa sada uvjeriti javnost da su oni bili pogrešni? A kolega Babić se u ovih pola godine pokazao izvršnim sucem Ustavnog suda.

ULOGA SUDA JE PRAVNO-POLITIČKA

* Kad smo već započeli tu temu, posljednjih tjedana ponovno je bilo vrlo aktualno pitanje izbora novih sudaca Ustavnog suda. Postoje li neki europski standardi za izbor sudaca ustavnih sudova?

– Europske pravne standarde za izbor sudaca ustavnih sudova postavila je Venecijanska komisija Vijeća Europe. Ona preporučuje da kriterij za sastav ustavnog suda bude struktura društva u kojem taj sud djeluje, tako da on odražava pluralizam društva, odnosno njegove filozofske, etničke, socijalne, političke, vjerske i pravne elemente. Komisija nadalje preporučuje da je dobro osigurati zastupljenost svih državnih vlasti – zakonodavne, izvršne i sudske – u osobama izabranih sudaca, kao i zastupljenost nacionalnih manjina ako one čine više od osam posto ukupnog stanovništva, te odgovarajuću zastupljenost žena. Prema mišljenju Komisije, uloga ustavnog suda je posebna, pa se stoga i njegov sastav mora razlikovati od sastava redovitih sudova. Zato je vrlo poželjno u sastavu suda imati sveučilišne profesore prava, kao i osobe koje su radile u tijelima izvršne vlasti, jer se time osigurava raznovrstan pristup istom pravnom problemu, što jamči dobro izbalansirane odluke ustavnog suda.

* A da li i u razvijenim europskim zemljama, koje imaju dužu tradiciju od Hrvatske, politika direktno utječe na izbor sudaca najviše državne institucije?

– Naravno. Ustavni sud je jedina institucija u državi koja je ovlaštena tumačiti i neposredno primjenjivati nacionalni ustav. Budući da je svaki ustav pravno-politički akt, onda je i uloga ustavnih sudova pravno-politička. I izbor sudaca ustavnih sudova je stoga pravno-politički. Danas postoje dva glavna modela imenovanja odnosno izbora ustavnih sudaca, te treći – najzastupljeniji – koji je zapravo hibrid dva osnovna modela a pojavljuje se u različitim oblicima.

* Koji je prvi model?

– Prvi je sustav izravnog imenovanja, koji uopće ne uključuje glasovanje o kandidatima. To je slučaj s Francuskom, u kojoj tijela ovlaštena za imenovanje članova francuskog Ustavnog vijeća imaju potpunu diskrecijsku slobodu, pa po tri člana imenuju predsjednik države te predsjednici obaju domova parlamenta. Čak i predsjednika Ustavnog vijeća imenuje predsjednik države izme-

RH priznaje svoju odgovornost za sudsku neefikasnost

● Što zapravo Ustavni sud može poduzeti prema nižim – redovitim sudovima kako bi oni bili efikasniji? Naime, danas smo svjedoci da se zbog dugotrajnih sudskih postupaka sve češće isplaćuju oštete građanima, i to iz državnog proračuna, odnosno od novca poreznih obveznika.

– Ustavni sud nadzire trajanje sudskih postupaka u Hrvatskoj kao posljednja instanca pravne zaštite u zemlji. Iznimka je nerazumna dužina postupaka pred Vrhovnim sudom, kada je Ustavni sud prva i jedina instanca pravne zaštite. Ustavni sud je do sada donio oko 3.000 odluka u kojima je utvrdio nerazumnu dužinu sudskih postupaka u konkretnim slučajevima i dosudio primjerene naknade žrtvama tih povreda u ukupnom iznosu većem od 22 milijuna kuna. Tu zadaću od početka 2006. godine obavljaju i redoviti sudovi višeg stupnja u odnosu prema onima nižeg stupnja. Oni su sa svoje strane u samo dvije godine dodijelili ukupno više od 25 milijuna kuna na ime primjerene naknade žrtvama povreda prava na razumnu dužinu postupaka. Konačno, pribroji li se tomu i iznos od više od 1.300.000 eura, koliko je RH do sada platila podnositeljima zahtjeva za koje je Europski sud u Strasbourgu utvrdio da su žrtve povrede Konvencije, proizlazi da je iz državnog proračuna do sada ukupno izdvojeno gotovo osam milijuna eura zbog povreda konvencijskih prava. To pokazuje da se radi o iznimno ozbiljnom problemu koji opterećuje cijelo društvo. No, istodobno, on pokazuje da RH priznaje svoju odgovornost za neefikasnost sudskih postupaka, što ohrabruje.

JDA RH, U RAZGOVORU ZA GLAS SLAVONIJE OBJAŠNJAVA KAKO NAMJERAVA VRATITI DIGNITET NAJVIŠOJ DRŽAVNOJ INSTITUCIJI

da u javnosti nema veze s činjenicama

du izabranih članova. Povrh toga, to je jedina zemlja u kojoj bivši predsjednici države *de jure* postaju članovi Ustavnog vijeća doživotno.

* Drugi?

– Drugi je izborni sustav, a izborni tijelo je parlament. Ako je parlament dvodoman, ustavne suce biraju ili oba doma ili samo donji dom. Radi se o sustavu zastupljenom u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Portugalu, Sloveniji, Rusiji itd. U Crnoj Gori, Sloveniji i Rusiji kandidate za suce ustavnih sudova predlaže predsjednik države.

* Onda bi treći model bio kombinacija imenovanja i izbora ustavnih sudaca?

– Upravo tako. Primjerice, u Austriji predsjednik države imenuje suce na temelju prijedloga koji podnose federalne vlade i oba doma parlamenta. U Bugarskoj trećinu ustavnih sudaca imenuje parlament, trećinu imenuje predsjednik države, a trećinu biraju suci dvaju vrhovnih sudova zajedno. U Češkoj predsjednik države imenuje suce uz suglasnost Senata, dakle jednog doma parlamenta. U Italiji trećinu ustavnih sudaca bira posebno tijelo sastavljeno od članova izabranih iz tri najviša suda u zemlji, trećinu parlament na zajedničkoj sjednici obaju domova, a trećinu sudaca imenuje predsjednik države. U Španjolskoj kralj imenuje ustavne suce koje predlažu oba doma parlamenta, vlada i Opće sudbeno vijeće itd. Kad se sve to vidi, onda tek postaje jasno koliko smo otišli ukrivo s javnim natjecanjem za suce Ustavnog suda.

* A kako se bira predsjednik ustavnog suda u drugim državama?

– Tu ponovno postoje dva osnovna modela. Prvi je izbor predsjednika ustavnog suda tajnim glasovanjem samih ustavnih sudaca, kao što je to u Bugarskoj, Hrvatskoj, Italiji, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Rusiji i Sloveniji. Drugi model je da predsjednik ustavnog suda bira parlament, kao što je to u Njemačkoj i Crnoj Gori, ili pak predsjednik države, kao što je to u Albaniji, Austriji, Češkoj, Francuskoj, Poljskoj i Slovačkoj. U Španjolskoj je to kralj.

PRILAGODITI ZAKON O USTAVNOM SUDU

* Svojoj program vraćanja ugleda Ustavnog suda podijelili ste u osam točaka. Dvije su dobile posebnu pozornost javnosti – konkretno, potreba donošenja novoga ustavnoga zakona o Ustavnom sudu, te unapređenje materijalnog i protokolarnog položaja sudaca. Možete li ukratko objasniti najvažnije dijelove svog programa?

– Zanimljivo je da je od svega što sam ponudila u programu samo točka vezana uz unapređenje materijalnog i protokolarnog položaja sudaca dobila pozornost medija, iako je uopće nisam spomenula u svom obraćanju novinarima. Željela bih odmah na početku to raščistiti. Zašto sam stavila tu točku kao jedan od svojih

Ustavni sud je za sada jedina institucija u Hrvatskoj koja u cijelosti primjenjuje Europsku konvenciju za ljudska prava na konkretne slučajeve uzimajući u obzir pravna stajališta Europskog suda - Jasna Omejec

.....
Neovisno o svim zločestim komentarima, ne odustajem od toga da mi je dužnost boriti se za bolji materijalni i statusni položaj svih zaposlenika u Ustavnom sudu

programskih ciljeva? Zato što sam se kandidirala i što sam izabrana na upravljačku funkciju. Možete li zamisliti osobu koja se kandidira za upravljanje institucijom a da istodobno ne pokaže brigu za ljude koji u njoj rade? Takvu bi osobu odmah trebalo eliminirati iz daljnog natjecanja! Neovisno o svim zločestim komentarima, ne odustajem od toga da mi je dužnost boriti se za bolji materijalni i statusni položaj svih

zaposlenika u Ustavnom sudu, jer sam njihov čelnik i jer ih zastupam i predstavljam. To smatram poštenim i časnim. Hoću li i uspjeti, drugo je pitanje.

Što ne valja u današnjem Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu?

– Puno toga. Dovoljno je reći da je taj zakon jedan od razloga zbog kojih Ustavni sud danas ima više od 8.000 neriješenih predmeta, iako Ustavni sud

istodobno može biti primjer uzornog odnosa svih zaposlenih prema poslu. Sadašnji je Ustavni zakon jednostavno prevladan. Pisan je za neka prošla vremena, u kojima je godišnji priljev jedva dosežao 1.000 predmeta. Danas, kada godišnji priljev doseže 5.000 predmeta, ustavno sudovanje treba postaviti na nove normativne temelje.

Koji su ostali ciljevi Vašeg programa u razdoblju do 2012.?

– Budući da je funkcija predsjednika Ustavnog suda isključivo upravljačka, jer on ne sudjeluje u procesu suđenja, svi ostali programski ciljevi usmjereni su prema poboljšanju unutarnjeg ustrojstva, povećanju djelotvornosti rada, unapređenju odnosa Suda s javnošću i poboljšanju njegove međunarodne suradnje, s ustavnim sudovima u drugim državama, ali

Nedostaje mi Osijek

● Javnost malo zna o Vašem znanstvenom radu. Možete li nešto više kazati o knjigama koje završavate?

– Upravo završavam dvije vrlo opsežne knjige. U jednoj obrađujem osnove institucionalnog i pravnog sustava Vijeća Europe i Europske unije, a u drugoj sustav zaštite ljudskih prava prema Europskoj konvenciji za ljudska prava kojom je ustanovljen i Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu. Nadam se da ću imati snage završiti obje knjige do jeseni. Silno im se radujem, jer ih smatram korisnima ne samo za čitatelje u Hrvatskoj nego i za cijelu regiju. Njima, napokon na hrvatskom jeziku, dobivamo sistematiziran i sveobuhvatan prikaz važnih segmenata europskog prava. Smijem li na kraju nešto reći?

● Svakako.

– Pozdrav Slavoniji i mom rodnom Osijeku. Nedostaju mi.

i međunarodnim institucijama kao što je Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu.

“KISELE JABUKE”

* U pravnim krugovima prevladava mišljenje da od odlaska Jadranka Crnića Ustavni sud nije zagrizao ni u jednu kiselu jabuku, odnosno nije donio ni jednu značajniju odluku koja se tiče ustavnosti zakona i zaštite ljudskih prava, osim možda jedne u vrijeme Račanove vlade, koja je suspendirala jedan zakon jer nije bio donesen kvalificiranom većinom u Saboru. Slažete li se s takvim ocjenama?

– Eto, i ovo Vaše pitanje pokazuje da sam u pravu kad govorim da se o Ustavnom sudu ne zna dovoljno. Spomenut ću samo neke odluke koje su bitno utjecale na smjer razvitka Hrvatske u različitim pravnim područjima. Primjerice, u odluci o ukidanju Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda Ustavni sud je u nacionalni pravni poredak uveo načelo razmjernosti i tzv. test proporcionalnosti. U odluci o ukidanju pojedinih odredbi Zakona o DSV-u Ustavni sud je protumačio krucijalno značenje vladavine prava i načela diobe vlasti. U odluci o ukidanju brojnih odredbi Zakona o visokim učilištima Ustavni sud je postavio standarde autonomije sveučilišta. U odluci o ukidanju pojedinih odredbi Zakona o izvlaštenju Ustavni sud je prvi put ocjenjivao suglasnost nacionalnog zakona s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Treba istaknuti i silno važno Izvješće Hrvatskom saboru, u kojem je Ustavni sud potvrdio ustavnost vojno-redarstvenih akcija poduzetih u vrijeme Domovinskog rata. Nadalje, u odluci o ukidanju pojedinih odredbi Zakona o mirovinskom osiguranju Ustavni sud je progovorio o ravnopravnosti spolova i zaštitu rodnu jednakost. U odluci o ukidanju pojedinih odredbi Zakona o trgovini Ustavni sud je ukinuo tadašnja zakonska rješenja o zabrani rada nedjeljom. U odluci o ukidanju pojedinih odredbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja Ustavni sud je ukinuo povlaštenje upis djece branitelja na fakultete. Ustavni sud je ustanovio i tzv. pozitivnu diskriminaciju manjina kao ustavno načelo itd. Je li dovoljno ili da nastavim? (smijeh)

– Ustavni sud je već krenuo u tom smjeru. Zapravo, može se reći da je do jeseni 2007. Ustavni sud bio iznimno suzdržan u predmetima pritvora. Međutim, s izborom prof.dr.sc. Davora Krapca za suca Ustavnog suda, od jeseni 2007. bitno se mijenja “prिवorska politika” Ustavnog suda i on donosi nekoliko važnih odluka u kojima razrađuje europske standarde pritvora i ukida prīvorska rješenja redovitih sudova u konkretnim slučajevima. Osim toga, iako je Ustavni sud prethodno već ocijenio da je članak 102., stavak 4. Zakona o kaznenom postupku u skladu s Ustavom, mi na ocjeni ustavnosti ponovno imamo isti prijedlog. Ustavni sud ima ustavnu ovlast preispitivati i odluke koje je već donio. Prema tome, ništa nije isključeno ni što se tiče tog zakonskog članka.

* Imamo pojavu da se danas u Hrvatskoj sve više ljudi obraća za pravnu pomoć Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu. Zašto je to tako? Nije li i to pokazatelj lošeg rada upravo Ustavnog suda?

– O Europskom sudu za ljudska prava i broju njegovih presuda protiv Hrvatske također vlada pogrešna slika u javnosti. To je priča za sebe, vrlo zanimljiva i vrlo poučna. Ustavni sud je za sada jedina institucija u Hrvatskoj koja u cijelosti primjenjuje Europsku konvenciju za ljudska prava na konkretne slučajeve uzimajući u obzir pravna stajališta Europskog suda. Na to sam posebno ponosna, ali sam, s druge strane, žalosna što to ne radi više institucija u zemlji, posebice redoviti sudovi.

PITANJE PRITVORA

* Ali netko sa strane može steći dojam da u Hrvatskoj vlada

posvemašnja idila. Točnije, da smo zemlja u kojoj je *apsolutno* poštuju ljudska prava, iako smo svakodnevno svjedoci suprotnog. Samo jedan primjer: Hrvatska je zemlja s jednom od najnižih stopa kriminaliteta u Europi, ali je zato daleko na vrhu po određivanju pritvora koji je, opet, u izravnoj vezi s kršenjem osnovnih ljudskih prava. Mnogi pravni stručnjaci čak smatraju da su članak 102., stavak 4. te članak 105., stavak 4. neustavni. Može li Ustavni sud sada, pod Vašim vodstvom, učiniti nešto više upravo oko pitanja određivanja pritvora, jer s nekađšnjih 25 pritvorenika na 100.000 stanovnika danas Hrvatska, koja bi trebala biti demokratska i socijalna država, ima čak 100 pritvorenika na 100.000 stanovnika?

– Ustavni sud je već krenuo u tom smjeru. Zapravo, može se reći da je do jeseni 2007. Ustavni sud bio iznimno suzdržan u predmetima pritvora. Međutim, s izborom prof.dr.sc. Davora Krapca za suca Ustavnog suda, od jeseni 2007. bitno se mijenja “prīvorska politika” Ustavnog suda i on donosi nekoliko važnih odluka u kojima razrađuje europske standarde pritvora i ukida prīvorska rješenja redovitih sudova u konkretnim slučajevima. Osim toga, iako je Ustavni sud prethodno već ocijenio da je članak 102., stavak 4. Zakona o kaznenom postupku u skladu s Ustavom, mi na ocjeni ustavnosti ponovno imamo isti prijedlog. Ustavni sud ima ustavnu ovlast preispitivati i odluke koje je već donio. Prema tome, ništa nije isključeno ni što se tiče tog zakonskog članka.

* Imamo pojavu da se danas u Hrvatskoj sve više ljudi obraća za pravnu pomoć Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu. Zašto je to tako? Nije li i to pokazatelj lošeg rada upravo Ustavnog suda?

– O Europskom sudu za ljudska prava i broju njegovih presuda protiv Hrvatske također vlada pogrešna slika u javnosti. To je priča za sebe, vrlo zanimljiva i vrlo poučna. Ustavni sud je za sada jedina institucija u Hrvatskoj koja u cijelosti primjenjuje Europsku konvenciju za ljudska prava na konkretne slučajeve uzimajući u obzir pravna stajališta Europskog suda. Na to sam posebno ponosna, ali sam, s druge strane, žalosna što to ne radi više institucija u zemlji, posebice redoviti sudovi.

Dražen BOROŠ